

Niet zonder U

Vandaag (en ook al gisteren) is het Humanistisch Verbond weer voor zijn jaarlijks congres bijeen, deze keer te Amsterdam. Gasten, belangstellenden, functionarissen, en de afgevaardigden uit ongeveer zeventig gemeenschappen. Bij elkaar enkele honderden, die het humanisme, zoals wij dat verstaan, vertegenwoordigen. Die paar honderd zijn natuurlijk maar een handjevol mensen, vergeleken bij de twaalfduizend leden waarvan het jaarverslag melding maakt. En die leden zijn op hun beurt weer een klein deel van degenen die zich verwant voelen met de humanistische beweging in ons land.

Het zou natuurlijk dwaasheid zijn alle buitenkerkelijken tot de humanisten te rekenen. Er zijn christenen onder; en er zijn ook anderen die zich om verschillende redenen niet tot de humanisten rekenen. Maar er is toch ook een belangrijke groep, ik denk ook wel onder U, luisteraars, die zich heel nauw met het Verbond verwant voelen. We zijn ons er dan ook wel van bewust, dat we in feite een grotere verantwoordelijkheid dragen dan ons ledental zou doen denken. Dat is trouwens met de kerken in wezen niet anders. Ook daar is het aantal bewust meelevende lidmaten veel kleiner dan het aantal van degenen die als christenen staan ingeschreven. Alleen, daar is het zo, dat men toch de morele steun heeft, en ook de financiële steun van de lidmaten, ook al leven ze niet actief mee.

Dat kan ons, eerlijk gezegd, wel eens ontmoedigen. We merken steeds weer hoevelen achter ons staan, en het goed vinden dat we er zijn en ons werk doen, maar het is dan toch wel teleurstellend dat ze ons alleen laten ploeteren. En we hebben ze zo nodig: hun bijdrage, en ook hun morele steun. Want als het er op aan komt, vraagt men niet: hoevelen sympathiseren er met jullie? maar: hoeveel leden staan er bij jullie ingeschreven? Daarvan hangt onze invloed voor een groot deel af. En ook van de middelen die we uit onze contributies krijgen. Ik overdrijf echt niet, als ik zeg, dat we tot nu toe, met betrekkelijk zo weinig leden (want wat is twaalfduizend eigenlijk?) zoveel hebben kunnen doen, doordat we op bijna onvoorstelbare wijze roofofbouw hebben gepleegd op de toewijding, de tijd en de gezondheid van een kleine kern. Als we dat willen voortzetten, dan kan dat beslist niet zonder Uw steun. En als U het niet helemaal met ons eens bent, dan hoort U er zeker bij, want humanisten zijn het nooit helemaal met elkaar eens. Ik kan me trouwens geen voorstelling maken van een ondogmatische beweging waarvan alle leden het met elkaar eens zouden zijn.

* * *

Maar omdat U er dan in de geest toch bij hoort, denk ik, wil ik iets vertellen over het congres dat nu plaats vindt. Het is geen opzienbarend congres. Liever zou ik willen spreken van een nuchtere werkbijeenkomst. Ik verwacht dat vanmorgen daar wel het hoogtepunt van zal zijn. Dan houdt Brandt Corstius namens het hoofdbestuur een rede over de geestelijke grondslag van de openbare school. Naar onze mening een van de belangrijkste ontmoetingspunten voor mensen van verschillende levensovertuiging in ons verdeelde volk. Het is eigenaardig, dat we als volk de waarde die de school kan hebben eigenlijk nu pas goed gaan inzien. Maar dan moet het geen kleurloze school zijn, maar een opvoedingsmilieu waar plaats is voor een veelzijdige, geestelijke vorming. Jammer genoeg kan ik daar op dit moment niet veel meer over zeggen, want deze bespreking moet aanstonds nog plaats hebben.

Laat ik U dus bij wijze van surrogaat maar iets vertellen over wat ik gistermiddag in mijn openingswoord gezegd heb. Ik heb voor de zoveelste keer nog eens moeten wijzen op het feit, dat onze strijd om een plaats onder de zon nog steeds niet werkelijk volstreden is. Nog altijd is het zo dat het humanisme als geestelijke

stroming in onze samenleving niet ten volle erkend wordt. Nog onlangs kwam men in het parlement weer aandragen met de afgesleten formule dat humanisme en godsdienst niet gelijkwaardig zijn. Wij zijn het daar natuurlijk volledig mee eens. Ook wij vinden de godsdienst niet gelijkwaardig aan het humanisme. Maar onze vraag is een heel andere. Namelijk deze: of het juist is dat men met behulp van de overheidsmacht humanisten het recht onthoudt zich naar geweten dienstbaar te maken aan de buitenkerkelijken die daarvan gediend zijn zoals b.v. in het leger nog steeds het geval is. Men verwerpt de stelling dat de overheid in geestelijke zaken neutraal zou kunnen zijn. Daar kan ik inkomen. Maar daaruit volgt nog niet vanzelf dat humanisten in Nederland geen volwaardige staatsburgers kunnen zijn. Die gedachte zullen we blijven bestrijden zoals we dat ook in de afgelopen jaren met alle kracht hebben gedaan.

Maar, van uit een heel andere hoek wordt ons hier nu een vraag voorgelegd, waaraan we niet zo maar voorbij kunnen gaan: Werkt gij aldus niet mede aan de verzuiling van ons volk, zo luidt die vraag. Daarin uit zich de verontrusting van hen die zich over de steeds voortschrijdende isolering van de verschillende volksgroepen terecht ernstige zorgen maken. Hierin staan wij ten volle aan hun kant. Wij humanisten zijn immers mede daarom tegenstanders van humanistische politieke partijen, humanistische cultuurorganisaties, humanistische sportbeoefening, om van de beruchte geitenfokkers maar te zwijgen. Maar laten we hier wel goed onderscheiden. Men kan van verzuiling nog niet spreken als mensen zich op grond van hun levensovertuiging aaneensluiten om taken te vervullen die direct uit die levensovertuiging voortvloeien. Verzuiling treedt pas op, als men die levensovertuiging als grondslag gaat nemen voor de organisatie van allerlei maatschappelijke activiteiten, die evengoed door mensen met verschillend uitgangspunt tezamen verricht kunnen worden. Als men dit onderscheid uit het oog verliest, zou dit betekenen dat men practisch alleen ons humanisten het recht zou ontzeggen om ons gezamenlijk te bezinnen en gezamenlijk de taken aan te vatten die daar direct uit voortvloeien. Men vergete niet dat op deze wijze duizenden tot verantwoordelijkheid gewekt worden, wier activiteit anders allicht zou blijven sluimeren.

Ik verbeeld me niet met deze paar woorden het probleem van de verzuiling — en het is een ernstig probleem — te hebben afgedaan. Men mag trouwens van een openingswoord niet verwachten dat daardoor welk moeilijk probleem ook in één slag wordt opgelost. Veeleer zou ik hier — dat was dus gisteren bij de opening van het congres — een waarschuwing willen laten horen ten aanzien van alle problemen. Namelijk deze: laten wij zorgen dat we er niet in verdrinken! Ik bedoel niet dat we ze uit de weg moeten gaan. Zeker niet, dat zou getuigen van een vlakheid die we allemaal ver van ons werpen. Maar terwijl we er mee worstelen moeten we de grote lijn niet uit het oog verliezen. En die grote lijn is dat we de onverschilligen wekken willen, de verontrusten activeren willen, en de moedelozen een perspectief willen wijzen. Niet alleen ter wille van hen zelf, maar ook terwille van ons aller toekomst. Als we wat betekenen willen, dan moeten we wortelen in heel die niet confessionele wereld, van bewustens en onbewustens, zoekers en twijfelaars, moedelozen en strijders, die op een of andere manier in het humanisme hun grondslag kunnen vinden.

Laat het humanisme vooral geen secte zijn. Dat wil ik steeds weer herhalen. Houdt het oog op al die honderdduizenden buitenkerkelijken om ons heen. Niet om ze te „claimen” en op te eisen, maar om ze te dienen en te inspireren. Laat er bij ons plaats zijn voor rationalisten en mystieke naturen, voor beschouwelijke geesten en practici, voor individualisten en sociaal gerichten, voor hoogvliegers en „gewone” mensen, alles binnen de sfeer van een levensovertuiging die de eerbiediging van de mens en zijn menselijke vermogens centraal stelt. En laten we in geen geval toegeven aan de verleiding tot een zekere zelfvoldaanheid in een wereld, waarin we beseffen nog zo heel weinig te betekenen als we het oog slaan op de zinloosheid die het leven voor zovelen heeft, op de dreiging van de sleur en de halfheid, op de sociale noden en de ontreddeering, het wantrouwen en de verscheurdheid, en ook de opgang en ondergang van volkeren, levensinzichten en culturen.

En bedenkt U vooral ook dat de humanistische beweging in Nederland een onderdeelje is van een wereldhumanisme. Een wereldhumanisme, dat op zijn beurt maar voor een heel klein deel georganiseerd is in de IHEU die deze zomer weer te Londen bijeenkomt. Maar dat zijn krachten put uit de grote religies, sociale bewegingen en cultuurstromingen in de wereld. Aan dat wereldhumanisme moet ons streven dienstbaar zijn. In de mate waarin het dat is zal het er ook mede vorm aan kunnen geven. Vandaar dat van ons steeds opnieuw de grootste openheid en toewijding en de inzet van alle scheppende vermogen gevergd worden. Alleen

daardoor kunnen we het humanisme maken tot een wereldomvattend motief, een maatstaf voor de vormgeving van het menselijk leven, en de zin van ons aller leven en werken. Alleen daardoor kunnen we werkelijk antwoorden op de uitdaging van de tijd.

Met deze woorden, heb ik gisteren, zoals ik al zei, het elfde congres van het Humanistisch Verbond geopend. Ik mag wel zeggen, dat het congres er een opdracht in heeft gezien. Een opdracht om energiek verder te gaan op de weg, die we tot dusver gevolgd hebben; om van de humanistische beweging een levende gemeenschap te maken temidden van de buitenkerkelijken die er van gediend zijn. Een bezinningsgemeenschap, maar ook een gemeenschap van humanisten, die zich tot taak stellen ook in praktische zin werkzaam te zijn; om de medemens in zijn zorgen ter zijde te staan, om het leven meer inhoud en kleur te geven. Dat zullen we zeker blijven doen; niet zonder U, naar ik hoop.

Dr. J. P. VAN PRAAG

Het Nederlands Gesprek Centrum heeft een
nieuwe publicatie het licht doen zien, getiteld:

WEZEN EN GRONDSLAGEN VAN HET RECHT

PRIJS f 1,50

Bestellingen te richten aan:
Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht.
Postgiro: 304960, tel. 030-10163.

*Vraagt ook een
overzicht van
andere belangrijke
uitgaven van het
Gesprek Centrum.*

HET WOORD VAN DE WEEK

VERSCHIJNT
WEKELIJKS
14 april 1957

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer

Mevrouw

Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 1,— p. kwart., losse numm. f 0,20, buitenland f 4,60 p.j.
Administratie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.